

Stanowisko
Zarządu Związku Miast Polskich
w sprawie
rozdziału środków z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych

1. Związek Miast Polskich z uznaniem przyjął w czerwcu br. zapowiedź wsparcia inwestycji samorządowych ze środków funduszu COVID, w kwocie 6 mld zł, rozdysponowanego według zobiektywizowanego algorytmu, do którego zgłosił uwagi szczegółowe, dotyczące nieuzasadnionej dyskryminacji miast na prawach powiatu, które nie zostały niestety uwzględnione.

Wkrótce potem premier zapowiedział zwiększenie puli środków o kolejne 6 mld zł, które miały być rozdzielone według innych, ogólnikowo sformułowanych kryteriów. Wniosek samorządów o ich ukonkretnienie nie został uwzględniony. W ubiegłym tygodniu ogłoszono listy wniosków, które uzyskały dofinansowanie.

2. Tylko pobieżny przegląd opublikowanych list pozwala na sformułowanie wniosków, które **podważają obiektywność dokonanego podziału** (patrz – załącznik). Jest to równocześnie pierwszy rozdział tak znacznych środków publicznych, w rozstrzygnięciu którego **nie ujawniono pełnych list złożonych wniosków ani wyników ich oceny**. Rażąco narusza to zasady **jawności i przejrzystości** finansów publicznych, a także **równoprawności** podmiotów ubiegających się o dotacje, jasno określone w przepisach ustawy o finansach publicznych, dotyczących udzielania dotacji.

3. Ostatnie doświadczenia w zakresie finansów samorządowych skłaniają nas do ponownego postawienia **żądania odejścia od uznaniowości w transferach środków publicznych**, pozostających w dyspozycji rządu. Kolejne ubytki w dochodach własnych JST są „rekompensowane” rosnącymi kwotami dotacji celowych, przyznawanych według niejasnych kryteriów, co skutkuje:

- ograniczeniem samodzielności społeczności lokalnych w kształtowaniu rozwoju lokalnego,
- pogłębianiem się patologii kumoterstwa i klientelizmu.

4. **Domagamy się opublikowania pełnych list wniosków złożonych do RFIL**, by można było ocenić, według jakich kryteriów dokonano ich selekcji. Działając na podstawie art. 84 ustawy o samorządzie gminnym **wystąpimy o udostępnienie stosownej dokumentacji w trybie dostępu do informacji publicznej**.

5. **Domagamy się przestrzegania zasad jawności i przejrzystości oraz równoprawności podmiotów** przy ogłoszonym ostatnio naborze wniosków o dofinansowanie w ramach **trzeciej transzy RFIL**. Należy powołać **komitet monitorujący** te procedury, w sposób uzgodniony przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego.

6. Zaproponujemy także Komisji Europejskiej, by **rozdział środków unijnych**, zgodnie z zawartym **kompromisem**, mającym na celu **zwalczanie uznaniowości w dysponowaniu funduszami UE**, był dokonywany pod nadzorem **niezależnej agencji**, współkontrolowanej przez samorzady, na podstawie wcześniej określonych, jasnych kryteriów, z zachowaniem przejrzystości wszystkich procedur, określonych w przepisach prawa.

Warszawa/Poznań. 15 grudnia 2020 r.

Za Zarząd
(-) Zygmunt Frankiewicz
PREZES ZWIĄZKU

Załącznik

I. Wstępne wnioski z przeglądu opublikowanych list dotacji przyznanych z RFIL:

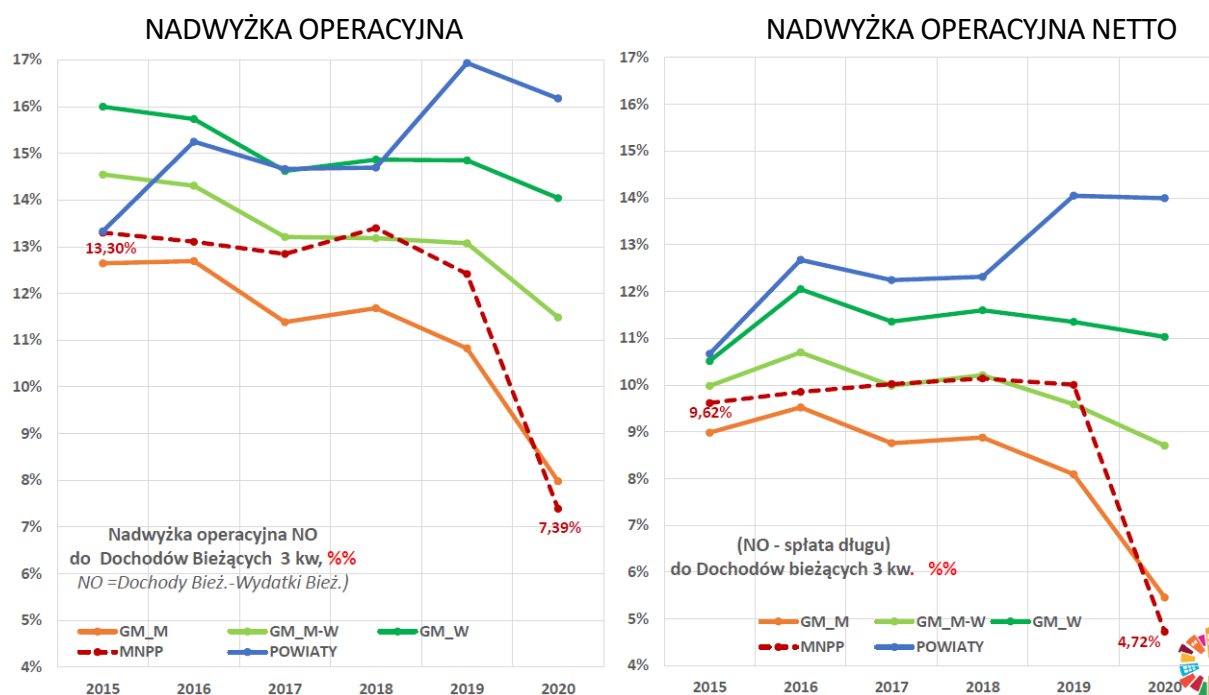
- 1) Podział środków dla województw jednoznacznie wskazuje na kryterium partyjne: 8 województw, w których rządzi Zjednoczona Prawica otrzymało 292,4 mln zł (**89%**), podczas gdy 8 rządzonych przez opozycję otrzymało 36 mln zł (**11%**);
- 2) Dotacje otrzymały 3 spośród 18 stolic województw (jedna – symboliczną), tylko 18 spośród pozostałych 48 miast na prawach powiatu i tylko 15 spośród pozostałych 41 miast „prezydenckich”; pokutuje więc nadal opinia o rzekomym „bogactwie” dużych miast, choć to właśnie w nich koncentrują się dziś zarówno problemy jak i usługi świadczone wobec obywateli;
- 3) Dotacje otrzymały tylko 103 miasta spośród 333 miast członkowskich Związku, a także znaczna mniejszość spośród 944 miast polskich; tymczasem z danych resortu finansów po 3 kwartałach br. wynika, że **największy spadek nadwyżki operacyjnej** (tzn. zdolności rozwojowych) wystąpił **w miastach na prawach powiatu i w gminach miejskich** (wykres 1).

Wiemy, że nasze miasta członkowskie zgłosiły wiele wniosków, co najmniej tak samo ważnych dla społeczności lokalnych jak te, które są na listach, ale nie wiemy, dlaczego je odrzucono.

II. Wnioski z analizy rozdziału środków z Funduszu Dróg Samorządowych:

Analizę ubiegłorocznego podziału środków z tego Funduszu przedstawił we „Wspólnocie” prof. Paweł Swianiewicz.

Wykres 1. Nadwyżka operacyjna brutto i netto po 3 kwartałach kolejnych lat w poszczególnych kategoriach gmin, w relacji do dochodów bieżących

Komentarz:

Już w 2019 r. nastąpił lekki spadek relacji nadwyżki operacyjnej do dochodów bieżących (z wyjątkiem powiatów). **W roku 2020 największy spadek nastąpił w miastach na prawach powiatu i w gminach miejskich.** Trochę mniejszy spadek obserwuje się w gminach miejsko-wiejskich, a stosunkowo niewielki w gminach wiejskich. Wykresy sporządziło Biuro ZMP na podstawie danych Ministerstwa Finansów.